

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky JUDr. Evy Sakálovej a sudcov JUDr. Rudolfa Čirča a JUDr. Lubora Šeba v právnej veci žalobcu **P. S.**, bývajúceho v H., proti žalovaným **1/ H. B. a.s., M., 2/ Sociálna poisťovňa**, ul. 29. augusta č. 8, Bratislava, o **mimoriadne zvýšenie náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia**, vedenej na Okresnom súde Prievidza pod sp.zn. 11 C 197/2005, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Krajského súdu v Trenčíne z 30. mája 2006 sp.zn. 4 Co 135/2006 rozhodol

t a k t o :

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Trenčíne z 30. mája 2006 sp.zn. 4 Co 135/2006 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Prievidza rozsudkom z 27. januára 2006 č.k. 11 C 197/2005-43 zaviazal žalovanú 2/ zaplatiť žalobcovi 72 000 Sk, v prevyšujúcej časti žalobu voči žalovanej 2/ zamietol. Žalobu voči žalovanému 1/ zamietol, žalobcu zaviazal zaplatiť na účet Okresného súdu Prievidza preddavkované trovy štátu 210 Sk a žalovanú 2/ 90 Sk. O trovách konania rozhodol tak, že vo vzťahu medzi žalobcom a žalovanou 2/ žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania a žalovanému 1/ náhradu trov konania nepriznal. V odôvodnení rozhodnutia vo veci samej uviedol, že na strane žalobcu sú dôvody hodné osobitného zreteľa pre zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia, pričom za primerané považoval zvýšenie predstavujúce 5 – násobok základného ohodnotenia (§ 7 ods. 3 vyhlášky

č. 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia), t.j. 120 000 Sk. Žalobcovi bolo vyplatených 48 000 Sk, preto žalovanú 2/ zaviazal zaplatiť sumu 72 000 Sk. Vo zvyšku žalobu voči nej zamietol a tiež zamietol žalobu voči žalovanému 1/ s poukazom na zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení. O trovách konania vo vzťahu medzi žalobcom a žalovanou 2/ rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania podľa § 142 ods. 2 veta prvá O.s.p., lebo žalobca bol čiastočne úspešný a žalovanej 2/ žiadne trovy nevznikli. Žalovaný 1/ bol v konaní úspešný, nežiadal priznať trovy konania, preto súd o trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. a úspešnému žalovanému 1/ trovy konania nepriznal.

Krajský súd v Trenčíne uznesením z 30. mája 2006 sp.zn. 4 Co 135/2006 na odvolanie žalobcu proti výroku rozsudku súdu prvého stupňa o náhrade trov konania rozhodol tak, že rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti vo výroku o náhrade trov konania vo vzťahu medzi žalobcom a žalovanou 2/ potvrdil, žalovanej 2/ náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Mal za to, že súd prvého stupňa správne na danú vec aplikoval ustanovenie § 142 ods. 2 O.s.p. V občianskom súdnom konaní sa o náhrade trov konania rozhoduje podľa zásady zodpovednosti za výsledok, alebo zodpovednosti za zavinenie alebo za náhodu. V prípade rozhodovania o náhrade trov pri zodpovednosti za výsledok je rozhodujúcou okolnosťou miera úspechu účastníka vo veci, ktorá v prípade, ak účastník má plný úspech znamená, že mu súd prizná celú náhradu trov konania, potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva (§ 142 ods. 1 O.s.p.). Poukázal na to, že v prípade, pokiaľ mal účastník vo veci úspech len čiastočný, súd v zmysle § 142 ods. 2 O.s.p. náhradu trov pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadny z účastníkov nemá na náhradu trov právo. Aj keď mal účastník vo veci úspech len čiastočný, môže súd podľa § 142 ods. 3 O.s.p. priznať plnú náhradu trov konania, ak má neúspech v pomerne nepatrnej časti alebo ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku alebo od úvahy súdu. Uviedol, že odvolací súd už aj v iných obdobných veciach rozhodoval podľa týchto zásad a doposiaľ si neosvojil rozhodovanie podľa § 142 ods. 3 O.s.p. V posudzovanej veci žalobca svojou žalobou uplatnil proti žalovaným nárok na zaplatenie sumy 240 000 Sk, predstavujúcej zvýšenú náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia z titulu choroby z povolania. Vo veci samej rozhodol súd prvého stupňa napadnutým rozsudkom tak, že žalobcovi z uplatnenej sumy priznal 72 000 Sk, v dôsledku čoho bol úspech žalobcu vo veci len čiastočný. Mal za to, že pomernú náhradu trov v zmysle § 142 ods. 2 O.s.p. potom bolo potrebné vypočítať tak, že od úspechu žalobcu sa odpočítava jeho neúspech. Za tejto situácie, keď neúspech žalobcu bol vyšší ako jeho úspech (úspech

30 % a neúspech 70 %), potom náhrada trov konania mu nepatrí ani pomerne a bolo namieste rozhodnúť tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Keďže súd prvého stupňa pri rozhodovaní o náhrade trov konania takto postupoval, odvolací súd rozsudok v napadnutej časti podľa § 219 O.s.p. potvrdil ako vecne správny. O náhrade trov odvolacieho konania vo vzťahu žalobcu a žalovanej 2/ rozhodol tak, že úspešnej žalovanej 2/ náhradu týchto trov nepriznal, nakoľko nebol podaný návrh v zmysle § 151 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu na základe podnetu žalobcu podal včas mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. Navrhol rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a vec vrátiť na krajskému súdu na ďalšie konanie. Uviedol, že žalobca sa v konaní domáhal priznania zvýšenia odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle § 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia. V takomto prípade z hmotného práva nevyplýva žalobcovi právo na konkrétne plnenie. Konkrétny nárok na plnenie mu vzniká až rozhodnutím súdu (nadobudnutím právoplatnosti), ktorým sa zakladá nový právny nárok v určitom rozsahu (rozhodnutie súdu má charakter konštitutívneho rozhodnutia). Či ide o prípad hodný osobitného zreteľa o určenie, aký rozsah zvýšenia odškodnenia je primeraný, závisí plne na zvážení a úvahe súdu. Ak preto súd žalobe vyhovie čo do právneho základu žaloby, tak ako sa to stalo v danej veci, a žalobu v časti zamietne iba nad určitú výšku zvýšenia priznaného základného odškodnenia, nemôže o náhrade trov konania rozhodnúť v zmysle zásady zodpovednosti za výsledok, ale namieste je priznanie náhrady trov konania procesne úspešnému účastníkovi konania v zmysle § 142 ods. 3 O.s.p. Rozhodnutie odvolacieho súdu tak spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci a keďže ochranu práv a zákonom chránených záujmov nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, je daná opodstatnenosť mimoriadneho dovolania.

Žalobca vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora uviedol, že sa v celom rozsahu stotožňuje s jeho obsahom.

Žalovaná 2/ vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora uviedla, že ak sa v ustanovení § 142 ods. 3 O.s.p. hovorí o úvahe súdu, myslí sa tým úvaha podľa § 136 O.s.p. Súd však v takejto situácii nebol. Úvaha súdu podľa § 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 Zb. je obmedzená hľadiskom primeranosti, pretože právny predpis tým, že rámcovo stanoví predpoklady pre vznik nároku na základnú výmeru sťaženia spoločenského

uplatnenia a pre vznik nároku na jej zvýšenie, stanoví zároveň hľadiská, ku ktorým je treba prihliadnuť a ktorými je úvaha súdu o primeranosti zvýšenia v jednotlivých celkom výnimočných prípadoch usmerňovaná. Úvaha súdu sa teda týka primeranosti uplatneného nároku. Preto sa domnievala, že súd v tomto prípade rozhodovania o trovách konania postupoval správne. Žiadala preto mimoriadne dovolanie zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas generálny prokurátor za splnenia podmienok požadovaných v ustanovení § 243e O.s.p., preskúmal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je dôvodné.

Podľa § 142 ods. 1 O.s.p. účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech súd prizná náhradu trov potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal.

Podľa § 142 ods. 2 O.s.p. ak mal účastník vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiaden z účastníkov nemá na náhradu trov právo.

Podľa § 142 ods. 3 O.s.p. aj keď mal účastník vo veci úspech len čiastočný, môže mu súd priznať plnú náhradu trov konania, ak mal neúspech v pomerne nepatrnej časti alebo ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku alebo od úvahy súdu.

V ostatnom prípade z dikcie zákonného ustanovenia vyplýva, že úvaha súdu sa môže týkať len skutkových okolností, ktoré sú podstatné pre rozhodnutie o výške plnenia. Pokiaľ sa ňou rieši základ uplatňovaného nároku, použitie ustanovenia § 142 ods. 3 O.s.p. z hľadiska rozhodovania o trovách konania neprichádza do úvahy. Úvaha o výške plnenia sa musí opierať o hmotné právo. Ide spravidla o právne normy, v hypotéze ktorých je rozsah nároku upravený len vymedzením právne relevantných kritérií a jeho určenie sa ponecháva na rozhodnutie konkrétnym okolnostiam danej veci. V takom prípade nie je pre priznanie plnej náhrady trov podstatné to, v akom rozsahu bol účastník (žalobca) vo veci čiastočne úspešný (či bol úspešný len v nepatrnej časti alebo v prevažnej časti) a ani to, akú sumu v pomere k súdom priznanej výške plnenia uplatňoval. Za neúspech sa totiž nepovažuje rozdiel medzi požadovanou výškou nároku a výškou prisúdenou. Predpokladom pre použitie tohto zákonného ustanovenia a jeho ostatne uvedeného dôvodu (okrem, že účastník mal vo veci úspech len

čiastočne) je výlučne skutočnosť, že rozhodnutie o výške plnenia záviselo od úvahy súdu. Ak tento predpoklad je splnený, je pri rozhodovaní o náhrade trov konania potrebné zásadne aplikovať ustanovenie § 142 ods. 3 O.s.p.

V preskúmvanej veci sa žalobca voči žalovaným domáhal zvýšenia odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia nad sumu ustanovenú v § 7 ods. 1, 2 vyhlášky č. 32/1965 Zb. v zmysle § 7 ods. 3 citovanej vyhlášky. Okresný súd vo veci samej dospel k záveru, že žaloba žalobcu je čo do jeho právneho základu opodstatnene podaná a čiastočne jeho žalobe vyhovel. Určenie výšky žalobcom požadovaného plnenia (zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia nad základnú sumu) je nepochybne závislé od úvahy súdu. Z hľadiska rozhodovania o náhrade trov konania boli teda naplnené všetky zákonné predpoklady pre použitie ustanovenia § 142 ods. 3 O.s.p. (žalobca mal vo veci čiastočný úspech a rozhodnutie o výške plnenia záviselo od úvahy súdu). Krajský súd mal za tohto stavu v súvislosti s rozhodovaním o trovách konania aplikovať ustanovenie § 142 ods. 3 O.s.p. a žalobcovi hoci mal v konaní len čiastočný úspech, priznať plnú náhradu trov konania. Použiť na takýto prípad ustanovenie § 142 ods. 2 druhá veta O.s.p. znamená zapretie zmienenej výnimky zo všeobecnej zásady o určení náhrady trov konania podľa miery úspechu vo veci. Navyiac treba zdôrazniť, že v danej veci pre posúdenie aplikácie § 142 ods. 3 O.s.p. nie je právne významné to, v akom rozsahu žalobca žiadal priznať zvýšenie odškodnenia v pomere k súdom priznanej výške plnenia, ako to nesprávne ustálil krajský súd. Treba preto prisvedčiť generálnemu prokurátorovi, že rozhodnutie krajského súdu, ktorým potvrdil výrok okresného súdu o trovách prvostupňového konania spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora bolo teda podané v zmysle § 243f ods. 1 písm.c/ O.s.p. opodstatnene. Najvyšší súd slovenskej republiky preto uznesenie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 veta za bodkočiarkou a ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. apríla 2008

JUDr. Eva Sakálová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia :